

2. Osobnost Josefa Vlasatého a vznik skupiny

Prostřednictvím platformy Československé strany práce bylo za pomoci JUDr. Vlastislava Chalupy, který jakožto „mjr. Král“ požíval mezi skutečnou ilegality naprosté důvěry, během šestnácti měsíců, kdy se pohyboval v rámci tvořící se protikomunistické rezistence coby agent provokatér, provedeno napojení na minimálně sedmnáct existujících ilegálních skupin.²⁶⁷ Jednotlivé skupiny, jejichž počet se následně rozrostl do nevídaných rozměrů, byly nejpozději do roku 1954 postupně realizovány neboli likvidovány a jejich členové odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody včetně trestů absolutních. Příslušníci StB se dostavovali na konspirační schůzky odbojových organizací spolu

267 „Za pomoci Chalupy bylo provedeno napojení na tyto ilegální skupiny: JARO, USPZ, VĚRNÍ-JARKA, VĚRNÍ-JOŽKA, PŘIJDEME, KŮHNEL, ŮP, KOJETÍN, HOLEŠOV, BRNO-POP, skup. QQ, disp. SKÁLA, DŽ, JAVOR, kpt. HRDÝ, VAN-DAN a SNĚŽENKA. [...] V zahraničí provedl napojení na Ripku, Zenkla a Krajinu a prostřednictvím těchto osob získával zprávy o emigraci v jednotlivých táborech. Dále prostřednictvím Chalupy bylo provedeno napojení, pomocí vysílačky, na špiónážní emigrantskou centrálu v Paříži (gen. Kudláček). [...] Po dobu pobytu zde prováděl napojení na ilegální organizace. [...] Z těchto byla provedena likvidace skupin: skupina USPZ (ze které vyplynula skupina BACÍLEK a ŠEŘÍK), ŮP, VANDERLINDE, VAN-DAN, SNB na krim. ústředně v Praze – MODRÁ CHRYSANTÉNA, VĚRNÍ-JOŽKA (ze které vyplynuly skupiny ŠAVRDA a ČERVENO-BÍLÝ), SLAVÍK z Prahy XII, ČERNÉ KOMANDO, RYCHTECKÝ, kpt. HRDÝ (ze které vyplynula skupina SNB, BÁRTL a skupina lidovců vedená PAPPEM).“ ABS, f. I.S-4, svazek a. č. AS-7464, r. č. 41538/018, Zpráva o akci Skaut, 9. 1. 1952, s. 98–99.

s „mjr. Králem“, který je skutečným odbojářům představoval jako své spojky. Síť ilegálních skupin se postupně dostávala pod kontrolu operativců StB, kteří tak měli přístup k cenným informacím o strukturách, kontaktech a způsobu práce jednotlivých odbojových organizací. Problém však nastal pokaždé, kdy takzvané podchycené a kontrolované skupiny zakládaly spontánně další odnože, které na „mjr. Krále“ a jeho spojky již přímo nenavazovaly. Rozsah takto vytvořených podskupin posléze překvapil i samotné organizátory akce „Skaut“.

Mezi významnými skupinami, které se podařilo StB prostřednictvím „mjr. Krále“ a jeho „ilegálního“ spolupracovníka „Oldřicha Ravena“, ve skutečnosti příslušníka StB Josefa Damiana, infiltrovat, byla též skupina bývalého tajemníka ústředního sekretariátu Československé strany národně socialistické v Praze Josefa Vlasatého (17. 12. 1897 – 14. 9. 1972), který v ilegalitě užíval krycí jméno „kpt. Hrdý“ a jehož skupina vystupovala pod označením „Za svobodu“.²⁶⁸ Aktivně činný byl již v protinacistickém odboji a nedlouho po únoru 1948 vytvořil vlastní ilegální skupinu sestávající z několika dílčích podskupin s působností v Praze a širším okolí.²⁶⁹

Jeho životní příběh je příkladem politicky i společensky aktivního člověka, který se svojí pílí a soustavným sebevzděláváním vypracoval z velmi nuzných poměrů na post pracovníka ústředního sekretariátu jedné z nejvýznamnějších politických stran v zemi. Pocházel z pražského Smíchova z chudé rodiny železničního dělníka Františka Vlasatého a Františky, rozené Tůmové. Narodil se až jako druhé dítě. Jeho starší sourozenec zemřel kvůli tuberkulóznímu onemocnění krátce po svém narození. Vzhledem k hmotné nouzi rodičů nebylo jeho dětství příliš šťastné a spokojené. Po vychození obecné školy se vyučil knihařem u pražské firmy Josef Čihák, kde po třech letech složil na podzim 1914 úspěšně tovaryšskou zkoušku.²⁷⁰ *„Byl synem chudých rodičů a ve svém dětství prodělal mnoho hladu. Otec František Vlasatý byl pomocný dělník ve smíchovském pivovaru, notorický piják, což uspišilo jeho smrt. Matka Františka Vlasatá byla posluhovačkou. [...] Rodiče měli bídu, a proto nemohli synovi poskytnout to, co by jako dítě potřeboval. [...] Nedostatek a snad i nesprávný život rodičů měl na něho vliv, protože byl velmi slabé a neduživé dítě. [...] Sám nikdy nepil, protože se bál, aby neskončil jako jeho otec. [...] Vzhledem k tomu, že duševně i tělesně byl tak slabý, vychodil pouze obecnou školu. Strýc kmotr [Josef Vondráček, tovární dozorce smíchovského pivovaru – pozn. autora], který sám neměl dětí, se ho ujal a pro tělesnou slabost ho nechal vyučit knihařem. Tímto povoláním dostal se ke knihám, které začal číst, a mnoho četl, aby získal vědomosti, které jenom z obecné školy*

268 Viz obrazové přílohy č. 10 a 21.

269 K osobě Josefa Vlasatého a k základnímu přehledu činnosti celé skupiny srov. Svoboda, Petr: Činnost odbojové skupiny „Za svobodu“ (1948/49–1951), c. d., s. 110–137.

270 Viz obrazová příloha č. 11.

*nebyly velké. Potom ho nechal strýc zapsat do Sokola, protože chtěl, aby jeho tělesná konstrukce zesílila.*²⁷¹

Po vyučení pracoval postupně u několika pražských knihařských firem, kde získával další odborné zkušenosti. Vzhledem k tělesné slabosti nebyl odveden k výkonu prezenční vojenské služby. V roce 1917 nastoupil do zaměstnání jako zástupce mistra v podniku Knihotiskárna Politika. V letech 1921–1924 působil jako knihař v tiskárně Unie na pražském Vyšehradě. Po roce 1924 byl přechodně zaměstnán u několika pražských tiskáren: Středočeské tiskárny Impresa se sídlem na Karlově náměstí, Rolnické tiskárny v Hybernské ulici, dále ve známém velkoknihařství Alexe Nepevného v Ječné ulici a posléze v tiskárně Staněk v Praze XIV, kde působil až do roku 1937.²⁷² Brzy po vyučení vstoupil s velkým zájmem do odborové organizace, kde mohl plně uplatnit organizační a komunikativní dovednosti, pro které byl záhy povolán do výboru Odborového sdružení knihařského dělnictva a příbuzných odvětví, kde byl zvolen místopředsdou a jednatelem a kde s oblibou organizoval pro zaměstnance mnohé kulturní a vzdělávací akce. Jako člen odborové organizace „vždy řádně plnil své povinnosti a navštěvoval všechny schůze, ku kterým byl pozván. Pilně se zúčastňoval spolkového a odborářského života. Vzhledem k tomu, že o odborové hnutí a zejména o poměry knihařského dělnictva projevoval veliký zájem, byl poměrně brzo zvolen na valné hromadě členem ústředního výboru. [...] Jako člen výboru a jako místopředsda odborové organizace měl nevšední zájem, aby zvednuta byla životní úroveň knihařského dělnictva a příbuzných odvětví a o zlepšení pracovních a mzdových poměrů. [...] Když byl jako dělník zaměstnán v České grafické unii v Praze 2, velmi brzy byl zvolen za důvěrníka knihařského oddělení tohoto závodu a později i za člena závodního výboru. Jako důvěrník i jako člen závodního výboru dostal se velmi často do tuhých sporů se správou závodu, když obhajoval dělnické zájmy. Tím, že velmi energicky vymáhal na správě závodu, aby vůči všem zaměstnancům knihařského oddělení dodržovány byly všechny úmluvy sjednané mezi odborovými organizacemi a zaměstnavateli, byl dosti značně existenčně poškozován. Správa závodu a její ředitelé dívali se na jmenovaného jako na rušitele klidu v závodě, a dokonce se obrátila i na odborovou organizaci, aby jmenovaný byl zbaven funkce důvěrníka, což tato energicky odmítla.”²⁷³

271 NA, f. Státní soud Praha – neuspořádáno, sp. zn. 5 Ts I 5/52, Vlasatý Josef a spol., Dopis Vilmy Vlasaté (manželky) prezidentu republiky ve věci žádosti o milost pro Josefa Vlasatého, 17. 5. 1952, s. 291–293. Dále srov. NA, f. SSVN – neuspořádáno, osobní spis Josefa Vlasatého, Dotazník, 11. 7. 1954, nestr.

272 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-2710 MV, skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Vlasatý Josef a spol., podsv. Strmiska–Vlasatý a spol., Protokol o výpovědi s obviněným Josefem Vlasatým, 19. 9. 1951, s. 201.

273 NA, f. Státní soud Praha – neuspořádáno, sp. zn. 5 Ts I 5/52, Vlasatý Josef a spol., Doklady